

Jedraska energija – dober odziv ali napoved zatona?

V manj kot treh mesecih po katastrofalnem potresu, še hujšem cunamiju in hudi jedrski nesreči v elektrarni Fukušima na Japonskem smo v evropskih jedrskih elektrarnah začeli izvajati obremenilne teste. Predvidoma bo tudi na Svetu Evropske unije čez nekaj dni sprejeta direktiva o varnem ravnanju z radioaktivnimi odpadki (RAO) in izrabljenim jedrskim gorivom. V Evropskem parlamentu smo jo potrdili pretekli teden. Je to pretirano hiter odziv? Je napoved zatona jedrske energije? Je to najboljše možno ukrepanje ta hip? Kako bodo te novice vplivale na varnost ljudi in okolja pred radioaktivnim sevanjem?

Zaupanje ljudi je že dolgo največji izziv pri umeščanju energetskih objektov v prostor in tudi potem, ko energetski objekti že delujejo. Večje nesreče vedno sprožijo razprave o ravnovesju med prednostmi in slabostmi, njihov rezultat pa vodi k definiciji družbe-

no sprejemljivega tveganja. Na podlagi tega se v državah gradi določene objekte - ali pa se jih ne gradi.

Zaupanje v JE je bilo ob dogajanjih na Japonskem močno načeto, zato je dobro, da je bilo ukrepanje v EU hitro. Stroka v Sloveniji nas je resnično dobro in sproti obveščala. Hkrati je bila s političnega prostora sprožena pobuda o vseevropskih obremenilnih testih, ki bi pokazali, kako dobro so na podobne hude zunanje dogodke pripravljene evropske JE. Z definiranjem obremenilnih testov se je ukvarjala cela veriga jedrskih strokovnjakov, od nosilcev licenc (torej jedrskih elektrarn) do upravnih organov, svoja mnenja so dodali še mnogi drugi, od politikov do društev. Glede na hitrost postopka je seveda primerno vprašanje o dodani vrednosti testov. Če z njimi odgovarjamo le na japonski podobne situacije, so vsebinsko precej dobro zasnovani. Nekoliko

Dr. ROMANA JORDAN CIZELJ
slovenska poslanka v Evropskem parlamentu

pa dvomim, da bomo z njimi lahko identificirali tudi organizacijske pomanjkljivosti. Resničen korak naprej predstavlja oblikovanje mednarodnih 7-članskih skupin, ki bodo pregledale rezultate opravljenih testov. Država, kjer bo potekal pregled, v tej skupini ne bo imela svojega predstavnika. Za odkrivanje organizacijskih pomanjkljivosti pričakujem v taki skupini

tudi neodvisne strokovnjake, ki niso zaposleni v upravnih organih. Postopek njihovega imenovanja se še ni začel, od nacionalnih upravnih organov pa je odvisno, ali bodo dovolj odprti za takšen pristop.

Verjetno za Slovenijo ti testi ne bodo pomenili nekih posebnih novosti, saj ima JE v Krškem dobre obratovalne kazalce. Ena od lekcij pa bi lahko bila, da potrebujemo strokovnjake, ki dobro poznajo jedrsko elektrarno in delujejo izven njene lokacije v taki razdalji, da jih tudi v primeru jedrske nesreče ne doletijo njene posledice. Tako bi lahko sproti modelirali dogajanja v elektrarni in z nasveti pomagali omiliti posledice morebitne nesreče.

Predlog direktive o RAO je bil pripravljen že konec lanskega leta. Z njo bomo prvič dobili evropski zakonodajni okvir za odlaganje RAO, ki od držav članic zahteva skrb za ustrezne finančne in človeške vire, transparentnost ter kompetentne upravne

Pismo iz Bruslja, Ljubljane, Aten, torej iz prestolnice sveta in iz mest različnih držav na zemeljski polobli (od Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Kitajske ...), bomo v Novem tedniku objavljali ob petkih. K pisanju pisma o življenjskem in delovnem utripu v tujini vabimo bolj in manj znane posameznike, ki imajo korenine na Celjskem. V juliju se nam s pismom iz Bruslja oglašava evropska poslanka dr. Romana Jordan Cizelj. Sredi julija nam bodo pisali iz Romunije, potem pa ... No, vsega vam ne izdamo, vas pa v uredništvu prijazno vabimo, da nam na e-naslov tednik@nt-rc.si ali morda osebno sporočite, kje v svetu živi kdo od vaših sorodnikov, znancev, prijateljev, in povabili ga bomo, da kakšno (elektronsko) pismo napiše tudi za Novi tednik.

organe. Države članice bodo morale o tem pripraviti nacionalne programe, Evropska komisija pa bo spremljala njihovo izvajanje. Pričakujem, da bo to predstavljalo pritisk na države članice, da le-te ne bodo mogle več odlagati rešitve glede končnega odlaganja odpadkov iz desetletja v desetletje.

Prispevek bi lahko začela tudi drugače, npr. da se je v manj kot treh mesecih vlada v Nemčiji odločila, da postopoma izstopi iz jedrske »opcije«. A če želimo resnično občutno zmanjšati izpuste toplogrednih plinov in zago-

toviti zanesljivo dobavo elektrike, si izstopa iz jedrske »opcije« v EU še ne moremo dovoliti. Zato je pomembno, da je EU ukrepala hitro. Ker pa tako kot izpusti ogljikovega dioksida tudi jedrska varnost ne pozna meja, moramo doseči vsaj primerljivo stopnjo jedrske varnosti v tretjih državah. To pa je na eni strani vprašanje moči EU v svetu in kot globalne sile. Dober zgled pri tem pomagajo prvi državi na svetu, ki bosta poskrbeli za končno odlaganje visoko radioaktivnih odpadkov, bosta Finska in Švedska.